Lietas Nr. A420281722, AA43-0318-24/15
ECLI:LV:ADAT:2024:1024.A420281722.8.S

Administratīvā apgabaltiesa
SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā
Rīgā 2024.gada 24.oktobrī

Tiesa šādā sastāvā: tiesnesis referents Māris Birzgalis, tiesneši Valters Poķis un Anita Šteinberga

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz likvidējamās AS /Nosaukums A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru likvidējamajai AS /Nosaukums A/ tiktu atlīdzināti procesuālie izdevumi 10 676,22 *euro* apmērā, kas radušies kriminālprocesā Nr.11903011020, un procesuālie izdevumi 17 396,55 *euro* apmērā, kas radušies kriminālprocesā Nr.11816012619, sakarā ar Valsts policijas apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2023.gada 13.jūnija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts policijas Latgales reģiona pārvaldes Kriminālpolicijas biroja (turpmāk – birojs) Organizētās noziedzības un noziegumu ekonomikas jomā apkarošanas nodaļas (turpmāk – apkarošanas nodaļa) inspektors (turpmāk – procesa virzītājs) ar 2020.gada 18.augusta lēmumu kriminālprocesā Nr.11903011020 nolēma uzlikt arestu Krievijas Federācijas pavalstniekam /pers. A/ (*/pers. A/*) piederošiem finanšu līdzekļiem. Pieteicēja minēto lēmumu izpildīja, par to informējot procesa virzītāju.

Pieteicēja ar 2022.gada 8.jūnija iesniegumu vērsās pie procesa virzītāja ar lūgumu atlīdzināt izdevumus, kas tai radušies kriminālprocesā Nr.11903011020 saistībā ar minētās arestētās mantas glabāšanu. Ar apkarošanas nodaļas galvenā inspektora 2022.gada 20.jūnija lēmumu Nr.20/18/7/1-LRPnos/30783 lūgums noraidīts. Pieteicēja par minēto lēmumu iesniedza sūdzību biroja priekšniekam.

Ar biroja priekšnieka 2022.gada 30.augusta lēmumu Nr.20/18/7-LRPnos/43123 sūdzība noraidīta. Lēmumā norādīts, ka biroja amatpersonas sniegtās atbildes uz pieteicējas lūgumiem bijušas pamatotas un Valsts policijai nav tiesiska pamata lemt par kredītiestādei radušos izdevumu kompensēšanu, jo šie izdevumi nav uzskatāmi par procesuālajiem izdevumiem Kriminālprocesa likuma izpratnē.

[2] Valsts policijas Galvenās Kriminālpolicijas pārvaldes Ekonomisko noziegumu apkarošanas pārvaldes (turpmāk – apkarošanas pārvalde) 1.nodaļas vecākā inspektore (turpmāk – procesa virzītājs) ar 2019.gada 9.augusta lēmumu kriminālprocesā Nr.11816012619 nolēma uzlikt arestu ar noziedzīgu nodarījumu saistītai mantai kriminālprocesā – fiziskas personas /pers. B/ (*/pers. B/*) esošajiem aktīviem. Pieteicēja minēto lēmumu izpildīja, par to informējot procesa virzītāju.

Pieteicēja ar 2022.gada 31.maija iesniegumu vērsās pie procesa virzītāja ar lūgumu atlīdzināt izdevumus, kas tai radušies kriminālprocesā Nr.11816012619 saistībā ar minētās arestētās mantas glabāšanu. Ar apkarošanas pārvaldes 1.nodaļas priekšnieka 2022.gada 1.jūlija lēmumu Nr.20/2/3/1-CAnos/45957 lūgums noraidīts. Pieteicēja par minēto lēmumu iesniedza sūdzību apkarošanas pārvaldes priekšniekam.

Ar apkarošanas pārvaldes priekšnieka 2022.gada 9.decembra lēmumu Nr.20/2/3-CAnos/83567 sūdzība noraidīta. Lēmumā norādīts, ka 2022.gada 1.jūlija atbildē ietvertais nolēmums pēc būtības ir pamatots un likumīgs.

[3] Administratīvajā rajona tiesā saņemti pieteicējas pieteikumi, kuros norādīti turpmāk minētie argumenti.

[3.1] Ministru kabineta 2005.gada 4.oktobra noteikumi Nr.754 „Noteikumi par kriminālprocesuālo izdevumu atlīdzināšanas kārtību un apmēru" (turpmāk – noteikumi Nr.754) neparedz ierobežojumu iesniegt pieteikumu par procesuālo izdevumu atlīdzināšanu tikai kriminālprocesa laikā, proti, ka to nevarētu iesniegt pēc tā izbeigšanas, tai skaitā šajos noteikumos nav paredzēts nekāds noilguma termiņš. Izdevumi par arestētās mantas glabāšanu var veidoties pa visu periodu, tai skaitā līdz dienai, kad kriminālprocess izbeigts, ieskaitot to (ja arests mantai tiek atcelts vienlaicīgi ar lēmumu par kriminālprocesa izbeigšanu), un minētais secinājums nozīmētu, ka šajā gadījumā personai tiek nepamatoti liegta jebkāda objektīva iespēja pieprasīt procesuālo izdevumu atlīdzināšanu.

[3.2] Kriminālprocesā piemērotā aresta rezultātā pieteicēja bija spiesta nodalīt un atsevišķi no savas mantas glabāt naudas līdzekļus. Proti, pieteicēja iegrāmatoja attiecīgos līdzekļus kā rezervētus iespējamai konfiskācijai, nodrošinot to pieejamību nekavējošai iespējamās konfiskācijas izpildei. Izdevumi saistībā ar arestētās mantas glabāšanu ir radušies, jo Eiropas Centrālā banka 2018.gada 11.jūlijā pieņēma lēmumu anulēt pieteicējai kredītiestādes licenci, kā rezultātā pieteicēja zaudēja tiesības sniegt Kredītiestāžu likumā minētos licencētus finanšu pakalpojumus, jo pieteicējai vairs nav licences šādu pakalpojumu sniegšanai. Tādējādi arestētās mantas glabāšanas laikā pieteicēja nesniedza finanšu pakalpojumus, tai skaitā nenotika arī arestētās mantas kā noguldījuma (Kredītiestāžu likuma izpratnē) glabāšana pieteicējas atvērtajā kontā, jo pēc kredītiestādes licences anulēšanas pieteicēja nenodrošina kreditoru noguldījumu apkalpošanu, bet uzskaita, izvērtē un apmierina pieteicējas kreditoru prasījumus, ja to apmierināšanai nav normatīvajos aktos noteikto šķēršļu.

Pieteicējas līdzekļi (tai skaitā tie, ar kuriem nodrošināta arestētā manta) glabājās pieteicējas kontos citās kredītiestādēs un pieteicējas kontā Latvijas Bankā. Šāda līdzekļu glabāšanas kārtība ir radījusi pieteicējai izdevumus. Proti, saistībā ar attiecīgo līdzekļu glabāšanu pieteicējai bija pienākums veikt ikmēneša maksājumus Latvijas Bankai, kas tika aprēķināti, ņemot vērā arestētās mantas glabāšanas laikā spēkā esošo negatīvo gada likmi 0,4% un 0,5% apmērā no noguldītās summas vērtības. Maksājumi Latvijas Bankai ir aprēķināti, ņemot vērā arī tos pieteicējas līdzekļus, ar kuriem bija nodrošināti arestētie pieteicējas kreditoru naudas līdzekļi, pamatojoties uz kriminālprocesa ietvaros pieņemtajiem lēmumiem. Tāpēc pieteicēja ir veikusi arī maksājumus par arestēto mantu.

[3.3] Vispārīgi kredītiestādes rīcībā esošie naudas līdzekļi, ko tā saņēmusi, piemēram, privātpersonai veicot noguldījumu, ir uzskatāmi par

kredītiestādes mantu. Tādējādi vispārīgos gadījumos atbilstoši Kredītiestāžu likuma 134.panta pirmajai daļai un otrās daļas 3.punktam izdevumi, kas saistīti ar bezskaidras naudas glabāšanu, būs atzīstami par kredītiestādes likvidācijas izdevumiem, kas jāsedz pašai kredītiestādei. Tiesiskās attiecības, kas veidojas līdz ar finanšu līdzekļu noguldīšanu kredītiestādē, ir vērtējis arī Senāta Civillietu departaments 2019.gada 22.februāra spriedumā SKC-1/2019, norādot, ka nauda, kas izmaksāta noguldītāja kontā, pamatojoties uz konta apkalpošanas līgumu, netiek individualizēta, tā ieplūst bankas kopējos resursos un tiek atspoguļota bankas bilancē, tā var tikt izmantota pēc bankas ieskatiem, un šajās tiesiskajās attiecībās noguldītājam rodas prasījuma tiesības pret banku. Taču Satversmes tiesa 2022.gada 23.maija spriedumā lietā Nr.2021-18-01 atzinusi, ka no minētā neizriet, ka šāda atziņa būtu automātiski attiecināma arī uz finanšu līdzekļiem, kas noguldīti kredītiestādē, bet tiek atzīti par noziedzīgi iegūtu mantu.

Atbilstoši pastāvošajai Senāta praksei, kas tiešā veidā attiecas uz izskatāmo gadījumu, likvidācijas stadijā esošai kredītiestādei ir obligāts pienākums nošķirt un atsevišķi no savas mantas glabāt tos naudas līdzekļus, kas nepieciešami kriminālprocesa ietvaros arestētu kreditoru prasījumu apmierināšanai. Tādējādi tiekot nodrošināta (iespējams) noziedzīgi iegūtu finanšu līdzekļu izslēgšana no civiltiesiskās apgrozības. Citiem vārdiem, līdz ko kreditora prasījumam kriminālprocesa ietvaros tiek piemērots mantas arests, naudas līdzekļi, kas nepieciešami tā apmierināšanai, juridiski tiek izņemti no kredītiestādes mantas sastāva kā iespējami noziedzīgi iegūta manta un tiesisko seku ziņā ir pielīdzināmi kredītiestādes turējumā esošajai trešajām personām piederošajai mantai. Turklāt izdevumi, kas saistīti ar trešajām personām piederošās mantas glabāšanu, nav uzskatāmi par likvidācijas izdevumiem, kurus pienākums ir segt likvidējamai kredītiestādei. Minēto netieši apliecina arī Kredītiestāžu likuma 172.[1] panta ceturtā daļa. Taču neatkarīgi no arestētās mantas juridiskā statusa saskaņā ar Kredītiestāžu likumu valsts pienākumu atlīdzināt izdevumus saistībā ar arestētās mantas glabāšanu nosaka gan Kriminālprocesa likums, gan uz tā pamata izdotie Ministru kabineta noteikumi.

[3.4] Pieteicējas ieskatā ir konstatējams faktisko apstākļu kopums – pieteicējai radušies izdevumi, kurus pieteicēja segusi no personīgajiem līdzekļiem un kas radušies kriminālprocesa rezultātā, un šādi izdevumi pieteicējai nerastos, nesaņemot procesa virzītāja lēmumu par aresta uzlikšanu mantai – kas rada tiesisko pamatu piemērot Kriminālprocesa likuma 367.panta pirmās daļas 8.punktu un noteikumu Nr.754 11.punktu.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2023.gada 21.marta lēmumu administratīvā lieta Nr.A420286922 pievienota lietai Nr.A420281722, nosakot apvienotajai lietai Nr.A420281722.

[5] Rakstveida paskaidrojumos un papildu paskaidrojumos Valsts policija pieteikumus uzskata par nepamatotiem un tos neatzīst pilnībā, lūdzot arī izbeigt tiesvedību.

[6] Tiesā saņemtajos papildu paskaidrojumos pieteicēja norāda, ka fiziskajām personām /pers. A/ un /pers. B/ arestētās mantas glabāšana tika turpināta pēc tiesas lēmuma, ar kuru arestētie naudas līdzekļi tika atzīti par noziedzīgi iegūtiem un konfiscēti valsts budžetā, no pieteicējas neatkarīgu iemeslu dēļ. Proti, saistībā ar to, ka netika saņemti Valsts ieņēmumu dienesta rīkojumi par arestēto līdzekļu pārskaitīšanu uz Valsts kases kontu, kā arī saistībā ar konstatētajām kļūdām rīkojumā un izpildu rakstā un nepieciešamību lūgt veikt attiecīgus labojumus un saņemt skaidrojumu par lēmuma izpildi. Arestētās mantas glabāšana tika pārtraukta, saņemot izpildāmus Valsts ieņēmumu dienesta rīkojumus par rīcību ar valstij piekritīgajiem naudas līdzekļiem.

[7] Ar Administratīvās rajona tiesas 2023.gada 13.jūnija spriedumu pieteikums apmierināts. Spriedums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[7.1] Lietā ir strīds par to, vai pieteicējai ir atlīdzināmi izdevumi (mantiskais zaudējums) saistībā ar kriminālprocesā Nr.11903011020 un Nr.11816012619 uzliktā aresta mantai izpildi, nodrošinot tās glabāšanu.

[7.2] Kriminālprocesa likuma 367.panta pirmā daļa uzskaita procesuālos izdevumus, kurus atbilstoši 367.panta otrajai daļai sedz no valsts līdzekļiem Ministru kabineta noteiktajā apmērā un kārtībā, savukārt Kriminālprocesa likuma 368.panta pirmajā daļā noteikts, ka procesuālos izdevumus ar tiesas nolēmumu piedzen no notiesātajiem. Tādējādi procesuālie izdevumi, tiem rodoties, sākotnēji tiek segti no valsts līdzekļiem, bet, tiesai pieņemot nolēmumu, tie piedzenami no notiesātās personas valsts labā (sal. *Senāta Krimināllietu departamenta 2021.gada 24.marta lēmuma lietā Nr.SKK-215/2021 (ECLI:LV:AT:2021:0324.11519001519.10.L) 8.punkts*).

Tātad atšķiras lēmumu pieņemšanas un pārsūdzēšanas process gadījumā, kad tiek risināts jautājums par izdevumu, kuri radušies saistībā ar kriminālprocesu, atlīdzināšanu personām no valsts budžeta (procesu regulē noteikumi Nr.754), un gadījumā, kad tiek pieņemts nolēmums par procesuālo izdevumu piedziņu no notiesātās personas (regulē Kriminālprocesa likums). Senāts atzina, ka turpmāk minēto iemeslu dēļ procesuālo izdevumu atlīdzināšana no valsts budžeta ir administratīva, nevis kriminālprocesuāla darbība.

Persona, kura prasa izdevumu atlīdzināšanu, var nebūt kriminālprocesā aktīvi iesaistīta persona, proti, persona izpilda atsevišķu kriminālprocesa virzītāja uzdevumu, bet citādi tā nav iesaistīta kriminālprocesā. Izdevumu atlīdzināšana notiek neatkarīgi no kriminālprocesa virzības, proti, jebkurā tā stadijā. Turklāt atlīdzināšanas pienākums un apmērs nav nekādā veidā saistīts ar kriminālprocesa rezultātiem. Līdz ar to izdevumu vērtēšanā faktiski netiek izmantoti kriminālprocesuālie elementi, kas ir būtiski krimināltiesībās, bet izdevumu segšana lielā mērā balstās uz norēķināšanās pienākumu (proti, pēc sava rakstura tā daudz vairāk ir līdzīga samaksai par pakalpojumu) (*Senāta 2022.gada 15.decembra lēmuma lietā Nr.SKA-1096/2022 6.punkts*). Lemjot par to, vai personai atlīdzināt tās uzrādītos izdevumus, administratīvajai tiesai nav jālemj par kriminālprocesuāliem jautājumiem, kas tieši skar kriminālprocesu, bet gan ir jāvērtē, vai pastāv apstākļi, kas pamato personas norādīto izdevumu atlīdzināšanu.

Kriminālprocesa likuma 367.panta pirmā daļa satur ģenerālklauzulu – citi izdevumi, kas ir radušies kriminālprocesā –, tāpēc, to piemērojot, tiesnesim būtu jāvērtē, vai konkrētie izdevumi ir tādi, kas šajā ģenerālklauzulā ietilpst (sk. *Senāta 2022.gada 29.decembra lēmuma SKA-1100/2022 7.punktu*).

Tādējādi pieteikums par procesuālo izdevumu 10 676,22 *euro* apmērā, kas radušies kriminālprocesā Nr.11903011020, un procesuālo izdevumu 17 396,55 *euro* apmērā, kas radušies kriminālprocesā Nr.11816012619, atlīdzināšanu ir izskatāms administratīvā procesa kartībā.

[7.3] Tiesai šādu strīdu gadījumā ir jānoskaidro apstākļu kopums par to, vai ir bijis konkrēts procesa virzītāja lēmums (uzdevums personai), vai persona ir izpildījusi tai doto uzdevumu un vai tā rezultātā personai ir radušies izdevumi pieteikumā norādītajā apmērā (*Senāta 2022.gada 15.decembra lēmuma lietā Nr.SKA-1096/2022 9.punkts*).

Līdz ar to tiesa pēc minētajiem kritērijiem pārbaudīja, vai pieteicējai ir radušies atlīdzināmi izdevumi.

[7.4] Attiecībā uz kriminālprocesu Nr.11903011020 tiesa konstatēja, ka 2020.gada 18.augustā pieteicēja saņēma vēstuli Nr.20/18-403301 „Par aresta uzlikšanu mantai", ar kuru izpildei tika nosūtīts procesa virzītāja kriminālprocesa Nr.11903011020 ietvaros 2020.gada 18.augustā pieņemtais lēmums par aresta uzlikšanu fiziskās personas /pers. A/ mantai 1 392 549,83 *euro* apmērā.

2020.gada 19.augustā pieteicēja izpildīja minēto lēmumu par aresta uzlikšanu mantai, piemērojot bloķējumu iepriekš norādītajiem aktīviem, attiecīgi par to informējot procesa virzītāju ar 2020.gada 20.augusta vēstuli Nr.2020-1-1-VI/1588.

2022.gada 16.februārī pieteicēja saņēma Valsts ieņēmumu dienesta 2022.gada 15.februāra rīkojumu Nr.P009-5/5.1/281 „Par valstij piekritīgiem naudas līdzekļiem" ar Ekonomisko lietu tiesas 2022.gada 14.februāra izpildu rakstu Nr.06602306, saskaņā ar kuru valsts budžetam pārskaitāmi ar Ekonomisko lietu tiesas 2021.gada 1.novembra lēmumu par noziedzīgi iegūtiem atzītie /pers. A/ naudas līdzekļi 1 392 549,83 *euro* apmērā.

Minētais rīkojums izpildīts 2022.gada 22.februārī.

Tādējādi ir konstatējams konkrēts procesa virzītāja lēmums (uzdevums personai) un personas uzdevuma izpildījums.

[7.5] Lietā strīds ir par to, vai pieteicējai ir radušies izdevumi (mantiskais zaudējums) saistībā ar kriminālprocesā Nr.11903011020 uzliktā aresta naudai izpildi, nodrošinot tās glabāšanu. Valsts policija norāda, ka Kriminālprocesa likuma 361.pantā paredzētā procedūra attiecībā uz to, kā īstenojams mantas arests, ir vērsta vienīgi uz mantas saglabāšanu un likumdevējs ar šo procedūru neparedz procesa virzītājam pilnvaras izlemt par citu arestētās mantas – naudas noguldījuma glabāšanas un pārvaldības veidu. Procesa virzītājs nav tā persona, kura varētu novērst izmaksas, kas var rasties (radušās), kredītiestādei pārvaldot arestēto mantu.

Ar Eiropas Centrālās bankas 2018.gada 11.jūlija lēmumu pieteicējai anulēta izsniegtā kredītiestādes licence. Tā rezultātā pieteicēja zaudēja tiesības sniegt Kredītiestāžu likumā minētos licencētos finanšu pakalpojumus, tostarp arī arestētās mantas kā noguldījuma (Kredītiestāžu likuma izpratnē) glabāšanu pieteicējas atvērtajā kontā (pēc kredītiestādes licences anulēšanas pieteicēja vairs nenodrošināja kreditoru noguldījumu apkalpošanu).

Līdz ar to kriminālprocesā Nr.11903015220 arestētā manta glabāta pieteicējas kontā Latvijas Bankā.

Saskaņā ar 2020.gada 6.jūlija līguma Nr.LB-07/2020/172 „Par norēķinu konta apkalpošanu" (turpmāk – līgums) 11.punktu Latvijas Banka par norēķinu konta atlikumu nemaksā pieteicējai atlīdzību, bet, ja Eiropas Centrālās bankas Padomes noteiktā noguldījumu iespējas procentu likme ir mazāka par 0 procentiem, piemēro Eiropas Centrālās bankas Padomes noteikto noguldījumu iespējas procentu likmi. Procentu likme, kas mazāka par 0 procentiem (negatīva procentu likme), ietver pieteicējas pienākumu maksāt procentu maksu Latvijas Bankai.

Laika posmā no 2020.gada 19.augusta (procesa virzītāja lēmuma izpilde) līdz 2022.gada 22.februārim (uzdevuma izpilde) Eiropas Centrālās bankas Padomes noteiktā noguldījumu iespējas procentu likme bija 0,5 procenti (sk. *https://www.ecb.europa.eu/stats/policy_and_exchange_rates/key_ecb_interest_rates/html/index.en.html*) – negatīva, ko apliecina arī Latvijas Bankas sniegtā informācija. Tātad pieteicējai par kriminālprocesā arestētās mantas glabāšanu radās izdevumi, kas ir tiešā cēloņsakarībā ar procesa virzītāja kriminālprocesā Nr.11903011020 pieņemto lēmumu par mantas arestu.

[7.6] Pieteicēja iesniegusi aprēķinu par izdevumiem: 1 392 549,83 *euro* (summa, ar kuru ir nodrošināti arestētie kreditoru prasījumi periodā no 19.08.2020. līdz 22.02.2022.) x (reiz) 552 (dienu skaits no 19.08.2020. līdz 22.02.2022. ÷ (dalīts) 360 (standartgada kopējais dienu skaits) x (reiz) 0,5% (līdzekļu glabāšanas gada likme Latvijas Bankā no 19.08.2020. līdz 22.02.2022.) = (vienāds) 10 676,22 *euro*.

Izvērtējot minēto aprēķinu, tiesa atzina to par pamatotu, nekonstatēja tajā arī matemātiska aprēķina kļūdas.

[7.7] Valsts policija iebilst glabāšanas periodam no 2020.gada 19.augusta līdz 2022.gada 22.februārim, jo Ekonomisko lietu tiesas lēmums, ar kuru arestētie naudas līdzekļi tika atzīti par noziedzīgi iegūtiem un konfiscēti valsts budžetā, stājās spēkā 2022.gada 18.janvārī.

Kā jau tika norādīts, Valsts ieņēmumu dienesta 2022.gada 15.februāra rīkojumu Nr.P009-5/5.1/281 „Par valstij piekritīgiem naudas līdzekļiem" ar Ekonomisko lietu tiesas 2022.gada 14.februāra izpildu rakstu Nr.06602306, saskaņā ar kuru valsts budžetam pārskaitāmi ar Ekonomisko lietu tiesas 2021.gada 1.novembra lēmumu par noziedzīgi iegūtiem atzītie /pers. A/ naudas līdzekļi, pieteicēja saņēma 2022.gada 16.februārī. Lietā nav pierādījumu tam, ka pieteicēja par šo faktu būtu zinājusi iepriekš, turklāt arestētās mantas glabāšanas pienākums izbeidzas tieši ar šīs naudas ieskaitīšanas Valsts kasē brīdi.

[7.8] Attiecībā uz kriminālprocesu Nr.11816012619 tiesa konstatēja, ka 2019.gada 23.augustā pieteicēja saņēma vēstuli Nr.20/2/3 „Par lēmuma izpildi", ar kuru izpildei tika nosūtīts procesa virzītāja kriminālprocesa Nr.11816012619 ietvaros 2019.gada 9.augustā pieņemtais lēmums par aresta uzlikšanu fiziskās personas /pers. B/ mantai:

1) kreditora prasījumam, kas izriet no naudas līdzekļiem 419 177,28 *euro*;

2) finanšu instrumentiem: obligācijām ar kopējo nominālvērtību 250 000,00 USD; 200 000,00 USD; 500 000,00 USD; 424 700,00 *euro*; 339 760,00 *euro*;

3) kreditora prasījumam, kas izriet no uzkrātajiem izmaksājamajiem procentiem 5133,57 *euro* un 5652,85 USD apmērā (*lietas 2.sējuma 15.-20.lapa*).

Tātad kopā uzlikts arests aktīviem 1 188 770.85 *euro* un 955 652.85 USD apmērā.

2019.gada 27.augustā pieteicēja izpildīja minēto lēmumu par aresta uzlikšanu mantai, piemērojot bloķējumu iepriekš norādītajiem aktīviem, attiecīgi par to informējot procesa virzītāju ar 2019.gada 28.augusta vēstuli Nr.2019-1-1-VI/1322.

2021.gada 25.martā pieteicēja saņēma Valsts ieņēmumu dienesta 2021.gada 24.marta rīkojumu Nr.P009-5/5.1/594 „Par valstij piekritīgiem naudas līdzekļiem" ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2021.gada 19.marta izpildu rakstu, saskaņā ar kuru valsts budžetam pārskaitāmi ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2021.gada 22.janvāra lēmumu par noziedzīgi iegūtiem atzītie /pers. B/ naudas aktīvi un obligācijas.

Pieteicēja konstatēja pārrakstīšanās kļūdu Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2021.gada 22.janvāra lēmumā un lūdz tiesu to labot. Kļūda tiek izlabota, un pieteicēja 2021.gada 13.aprīlī saņem citu – Valsts ieņēmumu dienesta 2021.gada 12.aprīļa rīkojumu Nr.P009-5/5.1/699 „Par valstij piekritīgiem naudas līdzekļiem".

Pieteicēja konstatēja, ka izpildrakstā norādītā informācija neatbilst tiesas 2021.gada 22.janvāra lēmuma rezolutīvajai daļai, un 2021.gada 7.aprīlī Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa tiek lūgta izsniegt jaunu izpildrakstu.

2021.gada 28.aprīlī pieteicēja saņem jaunu izpildrakstu.

2021.gada 7.maijā pieteicēja izpilda Valsts ieņēmumu dienesta 2021.gada 12.aprīļa rīkojumu Nr.P009-5/5.1/699 „Par valstij piekritīgiem naudas līdzekļiem", naudas līdzekļus 2 028 905,23 *euro* apmērā (419 177,28 *euro*; 5133,57 *euro*; 4969,54 *euro*; 219 780,22 *euro*, 175 824,18 *euro*; 439 560,44 *euro*; 424 700,00 *euro* un 339 760,00 *euro*) pārskaitot uz Valsts kasi.

Tādējādi ir konstatējams konkrēts procesa virzītāja lēmums, ko persona izpilda 2019.gada 27.augustā, un personas uzdevuma izpildījums 2021.gada 7.maijā.

Iepriekš norādīto konstatēto kļūdu labošana procesuālajos dokumentos arī ir tas iemesls, kāpēc arestētie naudas līdzekļi bija jāglabā līdz 2021.gada 7.maijam, lai gan tiesas lēmums, ar kuru tie tika atzīti par noziedzīgi iegūtiem un konfiscēti valsts budžetā, stājās spēkā 2021.gada 3.martā.

[7.9] Starp pieteicēju un Latvijas Banku 2018.gada 18.jūlijā noslēgts līgums Nr.LB-07/2018/332 „Par naudas līdzekļu pagaidu glabāšanu" un 2020.gada 6.jūlijā līgums Nr.LB-07/2020/172 „Par norēķinu konta apkalpošanu". Saskaņā ar minētā līguma „Par naudas līdzekļu pagaidu glabāšanu" 5.punktu un līguma „Par norēķinu konta apkalpošanu" 11.punktu Latvijas Banka par norēķinu konta atlikumu nemaksā pieteicējai atlīdzību, bet, ja Eiropas Centrālās bankas Padomes noteiktā noguldījumu iespējas procentu likme ir mazāka par 0 procentiem, piemēro Eiropas Centrālās bankas Padomes noteikto noguldījumu iespējas procentu likmi. Procentu likme, kas mazāka par 0 procentiem (negatīva procentu likme), ietver pieteicējas pienākumu maksāt procentu maksu Latvijas Bankai.

Laika posmā no 2019.gada 27.augusta līdz 2019.gada 18.septembrim Eiropas Centrālās bankas Padomes noteiktā noguldījumu iespējas procentu likme bija 0,4 procenti (sk. *https://www.ecb.europa.eu/stats/policy_and_exchange_rates/key_ecb_interest_rates/html/index.en.html*), no 2019.gada 19.septembra līdz 2020.gada 15.jūlijam 0,5 procenti un no 2020.gada 16.jūlija līdz 2021.gada 7.maijam 0,5 procenti. Negatīvo procentu likmi apliecina arī Latvijas Bankas sniegtā informācija (*lietas 2.sējuma 51.-52.lapa*). Tātad pieteicējai par kriminālprocesā arestētās mantas glabāšanu

radās izdevumi, kas ir tiešā cēloņsakarībā ar procesa virzītāja kriminālprocesā Nr.11816012619 pieņemto lēmumu par mantas arestu.

[7.10] Pieteicēja iesniegusi aprēķinu par izdevumiem 17 396,55 *euro* apmērā.

Izvērtējot minēto aprēķinu, tiesa atzina to par pamatotu, nekonstatēja tajā arī matemātiska aprēķina kļūdas.

[7.11] Neatkarīgi no tā, ka izskatāmajā lietā nebija nosūtīts atsevišķs lūgums pārņemt mantu glabāšanā, pieteicēja kopumā tā procesa virzītājiem kriminālprocesos, kas atrodas Valsts policijas lietvedībā, nosūtīja vairāk nekā 350 pieteikumus ar atteikšanos glabāt arestēto mantu un lūgumu pārņemt tās glabāšanu, taču no Valsts policijas puses netika izrādīta nekāda pretimnākšana, kas ļautu samazināt procesuālos izdevumus vai izvairīties no tiem, jo visos gadījumos tika saņemts atteikums. Konkrētajos kriminālprocesos netika nosūtīts šāds pieteikums, jo pieteicēja centās risināt jautājumu centralizēti, tiekoties ar policijas, Ģenerālprokuratūras pārstāvjiem.

Valsts policijas pārstāvis nenoliedza, ka ir rīkotas vairākas sanāksmes, lai atrisinātu jautājumu par arestētās mantas glabātāja maiņu, taču risinājums nav atrasts.

Tādējādi, lai arī pieteicēja kriminālprocesā Nr.11903011020 un Nr.11816012619 nebija vērsusies pie procesa virzītājiem ar iesniegumu par izdevumiem, kas pieteicējai rodas saistībā ar arestētās mantas glabāšanu, tiesa secināja, ka pieteicēja ir aktīvi rīkojusies un darījusi visu saprātīgi iespējamo, lai novērstu vai samazinātu izdevumus saistībā ar kriminālprocesā Nr.11903011020 un Nr.11816012619 mantai uzliktā aresta izpildi. Secīgi izskatāmajā lietā nav konstatējama pieteicējas līdzatbildība izdevumu radīšanā, tādēļ arī nav pamata samazināt pieteicējai atlīdzināmo radīto izdevumu apmēru.

Vienlaikus tiesa norādīja, ka, ievērojot to, ka normatīvie akti paredz izdevumu atlīdzināšanu par kriminālprocesā arestētas mantas glabāšanu, pieteicējai bija tiesiska paļāvība par šo izdevumu atlīdzināšanu un faktiski arī nebija pamata vērsties ar īpašu iesniegumu, informējot procesa virzītāju par to, ka tai rodas šādi izdevumi. Procesa virzītājam, uzdodot privātpersonai izpildīt lēmumu par arestētās mantas glabāšanu, ir saprātīgi jāparedz, ka privātpersonai var rasties izdevumi par tās glabāšanu.

[7.12] Ņemot vērā minēto, tiesa atzina, ka pieteicējai laika periodā no 2020.gada 19.augusta līdz 2022.gada 22.februārim radās izdevumi 10 676,22 *euro* apmērā, kas saistīti ar /pers. A/ kriminālprocesā Nr.11903011020 arestētās mantas glabāšanu, un periodā no 2019.gada 27.augusta līdz 2021.gada 7.maijam 17 396,55 *euro* apmērā saistībā ar /pers. B/ kriminālprocesā Nr.11816012619 arestētās mantas glabāšanu. Tādējādi pastāv priekšnoteikumi labvēlīga administratīvā akta izdošanai un pienākuma uzlikšanai Valsts policijai atlīdzināt pieteicējai izdevumus minētajā apmērā.

[8] Par Administratīvās rajona tiesas 2023.gada 13.jūnija spriedumu Valsts policija iesniedza apelācijas sūdzību, pamatojot to ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[8.1] Tiesa savus secinājumus nav pamatojusi ar nevienu tiesību normu. Tiesa ir tikai norādījusi, ka pieteicējas uzrādītie izdevumi ir atlīdzināmi. Tādējādi tiesas secinājumi nav pamatoti ar tiesību normu analīzē balstītiem tiesas apsvērumiem. Šādi veidoti tiesas sprieduma motīvi neatbilst no tiesībām uz taisnīgu tiesu izrietošajai prasībai, lai spriedums būtu motivēts tā, ka ir saprotams, kāpēc tiesa nonākusi pie konkrētiem secinājumiem.

[8.2] Kredītiestāžu likuma 139.^{8}pants nosaka, ka kredītiestādes likvidators ir tiesīgs turēt likvidējamās kredītiestādes naudas līdzekļus, tai skaitā likvidācijas procesā atgūtos naudas līdzekļus, likvidējamās kredītiestādes *euro* kontā Latvijas Bankā saskaņā ar Latvijas Bankas kontu apkalpošanas nosacījumiem, kas paredzēti kontu apkalpošanas līgumā, kuru likvidējamā kredītiestāde noslēgusi ar Latvijas Banku. Minētās tiesību normas ieviešanu virzīja Finanšu ministrija pēc pieteicējas likvidatoru iniciatīvas, lai harmonizētu Kredītiestāžu likuma regulējumu attiecībā uz kredītiestādes maksātnespējas procesa administratora un likvidatora tiesībām turēt likvidējamas kredītiestādes naudas līdzekļus kontā Latvijas Bankā, kā arī kredītiestādes kasē, lai segtu kārtējās procesa izmaksas.

[8.3] Izskatāmajā lietā ir strīds par to, vai pieteicējas uzrādītie izdevumi ir cēloniski saistīti ar kriminālprocesa ietvaros pieņemtajiem lēmumiem par aresta uzlikšanu mantai, proti, vai pieteicējas izdevumi ir atzīstami par kredītiestādes likvidācijas izdevumiem, jo izdevumi cēloniski ir saistīti ar faktu, ka pieteicējai 2018.gada 11.jūlijā tika anulēta izsniegtā kredītiestādes licence un pieteicēja bija spiesta noslēgt naudas līdzekļu pagaidu glabāšanas līgumu ar Latvijas Banku, kas radīja izdevumus.

Vērtēšanā tiesai bija jāatbild uz jautājumu – vai negatīvās sekas būtu iestājušās arī tad, ja vērtējamo apstākli izslēgtu? Ja sekas bez vērtējamā apstākļa nebūtu iestājušās, tad šo apstākli atzīst par cēloni. Izvērtējot faktiskos apstākļus un atbildot uz jautājumu, secināms, ka izdevumi pieteicējai (sekas) tik un tā būtu iestājušies pašlikvidācijas dēļ, līdz ar ko lēmumus par aresta uzlikšanu mantai (konkrēto darbību) nevar uzskatīt par cēloni pieteicējas izdevumiem.

[8.4] Tiesa pārsniedza lietas izskatīšanas robežas. Sprieduma rezolutīvā daļa neatbilst pieteikuma priekšmetam. Kļūdaini sprieduma rezolutīvajā daļā noteikts subjekts, kuram ar tiesas spriedumu varētu tikt uzlikts pienākums atlīdzināt pieteicējas uzrādītos izdevumus.

[8.5] Tiesa nav vērtējusi, ka konfiscētie līdzekļi ir ieskaitīti valsts, nevis iestādes budžetā un ka iestādes budžetā, kas piešķirts Valsts policijai iestādes uzdevumu izpildei, nav paredzēti līdzekļi kriminālprocesuālo izdevumu atlīdzināšanai, turklāt spriedumā norādītajā apmērā, kā arī nav ņēmusi vērā, ka iestāde rīkojas valsts vārdā un valsts ir atbildīga par tiešās pārvaldes iestāžu darbību, kā arī nav paredzējusi, ka sprieduma izpildei līdzekļi ir piešķirami no valsts budžeta programmas 02.00.00 „Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem" atbilstoši faktiski nepieciešamajam līdzekļu apmēram, ievērojot normatīvajos aktos noteikto kārtību, sagatavojot un iesniedzot izskatīšanai Ministru kabinetā rīkojuma projektu par finanšu līdzekļu piešķiršanu.

[9] Pieteicēja paskaidrojumos par apelācijas sūdzību norādīja, ka spriedums ir pamatots un tiesisks, turpretim apelācijas sūdzība nav pamatota un ir noraidāma.

[9.1] Tiesa, atsaucoties uz tiesu praksi, izmantoja tiesu praksē atzīto normu iztulkošanu. Proti, izskatāmajā lietā tiesai bija jānoskaidro noteikts apstākļu kopums, vai ir bijis konkrēts procesa virzītāja lēmums (uzdevums personai), vai pieteicēja ir izpildījusi tai doto uzdevumu un vai tā rezultātā pieteicējai ir radušies izdevumi pieteikumā norādītajā apmērā. Pirmās instances tiesas spriedumā tiek analizēti visi iepriekš minētie priekšnoteikumi procesuālo izdevumu atlīdzināšanai, un tiesa pamatoti secina, ka procesuālo izdevumu atlīdzināšana ir nepieciešama.

[9.2] Pieteicēja norāda, ka Latvijas Banka bija drošākā un lētākā vieta, kur glabāt arestētos finanšu līdzekļus, jo, glabājot finanšu līdzekļus citās kredītiestādēs, pieteicējai tāpat būtu jāmaksā gan negatīva noguldījumu iespējas procentu likme, gan papildus tam arī komisijas maksas, turklāt visas privātās kredītiestādes ir pakļautas maksātnespējas un citiem riskiem. Tādējādi atbildētājas viedoklis, ka pieteicējas izdevumu cēlonis ir Kredītiestāžu likuma 139.^{8} pants un tā pieņemšanas apstāklis vai arī nepieciešamība atvērt kontu Latvijas Bankā, ir nepamatots.

[9.3] Kriminālprocesa likuma 367.panta zinātniskajā komentārā ir paskaidrots, ka ar jēdzienu „citi izdevumi, kas radušies kriminālprocesā" ir saprotami tostarp tādi izdevumi, kas saistīti ar kriminālprocesa ietvaros arestētās mantas glabāšanu. Izskatāmajā lietā valsts (procesa virzītāja personā) uzdeva glabāt arestēto mantu tieši pieteicējai, un valstij (procesa virzītāja personā), ievērojot citētās tiesību normas, bija gan saprātīgi jāparedz, ka arestēto finanšu līdzekļu glabāšana var radīt izdevumus, gan arī jāizvērtē iespējamība nodot arestētos finanšu līdzekļus glabāšanā Ministru kabineta noteiktajām iestādēm.

Motīvu daļa

[10] Rakstveida procesā pārbaudījusi lietas materiālus un izvērtējusi lietā esošos pierādījumus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka Valsts policijas apelācijas sūdzība nav pamatota, bet pieteikums ir apmierināms.

[11] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu, ja tiesa, izskatot lietu, atzīst, ka zemākās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākās instances tiesas sprieduma motivācijai. Šādā gadījumā šā likuma 251.panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus sprieduma motīvu daļā var nenorādīt.

Administratīvā apgabaltiesa, izskatījusi lietu pēc būtības, pārbaudījusi un novērtējusi lietā iesniegtos pierādījumus, izvērtējusi apelācijas sūdzībā minēto, secina, ka pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pietiekams, tādēļ Administratīvā apgabaltiesa pievienojas pirmās instances spriedumā izteiktajai motivācijai (sk. šā *sprieduma 7.punktu*) un atkārtoti to nenorāda.

[12] Valsts policija apelācijas sūdzībā ir norādījusi, ka tiesa nevienu argumentu nav pamatojusi ar tiesību normu. Tiesa nav analizējusi tiesisko regulējumu, tikai norādījusi, ka pieteicējas uzrādītie izdevumi ir atlīdzināmi. Tas neatbilst taisnīgas tiesas principam, proti, spriedums nav motivēts tā, ka ir saprotams, kāpēc tiesa nonākusi pie konkrētiem secinājumiem.

Apgabaltiesa atzīst, ka no minētā argumenta nav saprotams, kāds tieši tiesas secinājums nav pamatots un nav balstīts piemērojamo tiesību normu analīzē.

Lietā nav strīda par to, ka kriminālprocesa Nr.11903011020 virzītājs ar 2020.gada 18.augusta lēmumu kriminālprocesā Nr.11903011020 uzlika arestu Krievijas Federācijas pavalstniekam /pers. A/ piederošajiem finanšu līdzekļiem, kas atradās pieteicējas kontos, un ka minētā lēmuma izpilde uzlikta par pienākumu pieteicējai. Tāpat lietā nav strīda par to, ka kriminālprocesa Nr.11816012619 virzītājs ar 2019.gada 9.augusta lēmumu uzlika arestu fiziskās personas /pers. B/ esošajiem finanšu līdzekļiem, kas atradās pieteicējas kontos, un ka minētā lēmuma izpilde uzlikta par pienākumu pieteicējai.

Lietā ir strīds par to, vai kriminālprocesa virzītāja uzlikto pienākumu izpilde radīja pieteicējai izdevumus un vai tie ir atlīdzināmi saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 367.panta pirmās daļas 8.punktu.

Noteikumu Nr.754 3.punkts paredz, ka izdevumus atlīdzina izmeklēšanas iestāde, prokuratūra, tiesa vai iestāde, kas administrē tiesas budžetu, no valsts budžetā šim mērķim paredzētajiem līdzekļiem, pamatojoties uz procesa virzītāja apstiprinātu personas iesniegumu un tam pievienotajiem izdevumus apliecinošajiem dokumentiem, ja šajos noteikumos nav noteikts citādi.

Minētajā tiesību normā nav izsmeļoši uzskaitīti izdevumu veidi, kurus sedz valsts šajā pantā norādītajā kārtībā, proti, Kriminālprocesa likuma 367.panta pirmās daļas 8.punkts noslēdz izdevumu veidu uzskaitījumu ar ģenerālklauzulu – citi izdevumi, kas radušies kriminālprocesā.

Arī noteikumu Nr.754 1.2.apakšpunkts paredz, ka valsts no budžeta līdzekļiem pēc ieinteresēto personu lūguma atlīdzina lietisko pierādījumu glabāšanas un pārvietošanas izdevumus, kā arī citus izdevumus, kas radušies kriminālprocesā.

Šādu strīdu gadījumā ir jānoskaidro apstākļu kopums par to, vai ir bijis konkrēts procesa virzītāja lēmums (uzdevums personai), vai persona ir izpildījusi tai doto uzdevumu un vai tā rezultātā personai ir radušies izdevumi pieteikumā norādītajā apmērā (*Augstākās tiesas 2022.gada 15.decembra lēmuma lietā Nr.SKA-1096/2022, ECLI:LV:AT:2022:1215.SKA109622.4.L, 9.punkts, 2022.gada 29.decembra lēmuma lietā Nr.SKA-1100/2022, ECLI:LV:AT:2022:1229.SKA110022.4.L, 7.punkts*).

Pirmās instances tiesa attiecīgos apstākļus ir vērtējusi.

[13] Pieteicēja uzskata, ka uzdevuma izpilde tai radīja izdevumus, kas ir atlīdzināmi saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 367.panta pirmās daļas 8.punktu. Savukārt atbildētāja arī apelācijas sūdzībā turpina uzturēt viedokli, ka pieteicējas izdevumi nav cēloņsakarīgi saistīti ar kriminālprocesā uzlikto pienākumu izpildi, bet ir saistīti ar tās likvidācijas procesu, kura ietvaros izdevumus ir jāsedz pašai pieteicējai, proti, ar apstākli, ka pieteicējai 2018.gada 11.jūlijā tika anulēta izsniegtā kredītiestādes licence un pieteicēja noslēdza naudas līdzekļu pagaidu glabāšanas līgumu ar Latvijas Banku, kas attiecīgi radīja izdevumus.

Apgabaltiesa minēto argumentu atzīst par nepamatotu.

Apgabaltiesa ieskatā konkrētajā gadījumā tieši tas, ka kredītiestāde atradās likvidācijas procesā, ir noteicošais apstāklis, kas norāda, ka tai varēja rasties izdevumi saistībā ar procesa virzītāja uzdevuma izpildi.

[14] Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 361.panta pirmo daļu, lai nodrošinātu procesuālo izdevumu un cietušajam nodarītā kaitējuma kompensācijas piedziņu, iespējamo noziedzīgi iegūtas mantas atdošanu pēc piederības īpašniekam vai likumīgajam valdītājam, iespējamo noziedzīgi iegūtas mantas, līdzekļu, ko persona guvusi, realizējot šādu mantu, noziedzīgi iegūtās mantas izmantošanas rezultātā gūto augļu vai ar noziedzīgu nodarījumu saistītās mantas konfiskāciju un arī iespējamo mantas konfiskāciju kā papildsodu, kriminālprocesā uzliek arestu mantai. Arestu mantai var uzlikt, lai nodrošinātu iespējamo mantas īpašās konfiskācijas aizstāšanu Krimināllikumā noteiktajos gadījumos, kā arī lai nodrošinātu tādas mantas piedziņu, kuras izcelsme ir noziedzīga nodarījuma atklāšanai izmantoti valsts līdzekļi.

Kriminālprocesa likuma 361.[1] panta pirmās daļas 4.punkts noteic, ka aresta izpildi var uzdot veikt, nosūtot lēmuma izrakstu kredītiestādei vai ieguldījumu brokeru sabiedrībai, kurā glabājas arestētie naudas noguldījumi, finanšu instrumenti un kapitāla daļas (akcijas), - lai ar tiem tiktu pārtrauktas izdevumu operācijas.

Kriminālprocesa likuma 365.pants paredz vairākas arestētās mantas glabāšanas alternatīvas: mantu, kurai uzlikts arests, var atstāt glabāšanā tās īpašniekam vai lietotājam, viņa ģimenes locekļiem vai citai fiziskajai vai juridiskajai personai, kurai izskaidro likumā paredzēto atbildību par minētās mantas saglabāšanu (panta pirmā daļa). Mantu, kurai uzlikts arests, bet kuru nav iespējams atstāt glabāšanā šā panta pirmajā daļā noteiktajām personām, ar procesa virzītāja lēmumu nodod glabāšanā Ministru kabineta noteiktajām iestādēm. Mantu, kuras ilgstoša uzglabāšana nav iespējama vai kuras ilgstoša uzglabāšana rada zaudējumus valstij, ar procesa virzītāja lēmumu nodod realizācijai vai iznīcināšanai Ministru kabineta noteiktajā kārtībā (panta 2.[1]daļa). Savukārt naudas noguldījumi, finanšu instrumenti un kapitāla daļas (akcijas), kas glabājas kredītiestādēs vai ieguldījumu brokeru sabiedrībās, netiek izņemtas, bet pēc lēmuma saņemšanas par aresta uzlikšanu mantai ar tām tiek pārtrauktas izdevumu operācijas (panta ceturtā daļa).

Kredītiestāžu likuma 1.panta pirmās daļas 6.punkta izpratnē noguldījums ir naudas līdzekļu glabāšana kredītiestādes kontā noteiktu vai nenoteiktu laiku ar vai bez procentiem.

Līdz ar to parastā gadījumā, uzliekot arestu personas naudas noguldījumiem kredītiestādē, kredītiestādei rodas vienīgi pienākums nodrošināt, lai ar attiecīgajiem naudas līdzekļiem netiktu veiktas izdevumu operācijas. Kredītiestādei tādā gadījumā jāpārtrauc veikt izdevumu operācijas saistībā ar konkrētā konta apkalpošanu, bet tā var turpināt izmantot naudas līdzekļus kā savus naudas līdzekļus bankas ikdienas komercdarbībā. Līdz ar to šāda uzdevuma izpilde kredītiestādei nerada izdevumus (tostarp pienākumu veikt citai personai samaksu par darbībām, kas saistītas ar kontu apkalpošanu vai

uzturēšanu).

[15] Taču konkrētajā gadījumā attiecīgie izdevumi bija saistīti tieši ar apstākli, ka kredītiestādei bija uzsākts likvidācijas process.

No lietas materiāliem izriet, ka 2018.gada 11.jūlijā Eiropas Centrālā banka pieņēma lēmumu par pieteicējai izsniegtās kredītiestādes licences anulēšanu. Savukārt Latvijas Banka izbeidza pieteicējas dalību maksājumu sistēmā TARGET2-Latvija un pieteicējas kontu atlikums TARGET2-Latvija sistēmā tika pārskaitīts uz Latvijas Bankā ārpus TARGET2-Latvija sistēmas atvērtu kontu (uzskaites kontu). 2018.gada 18.jūlijā pieteicēja un Latvijas Banka vienojās par uzskaites kontā esošo pieteicējas naudas līdzekļu glabāšanu Latvijas Bankā, vienojoties arī par to, ka uzskaites konta atlikumam Latvijas Banka piemēro 0 % likmi vai Eiropas Centrālās bankas Padomes noteikto noguldījumu iespējas procentu likmi atkarībā no tā, kura no tām ir zemākā; procentu likme, kas mazāka par 0 %, t. i., negatīvā procentu likme, ietver pieteicējas pienākumu maksāt procentu maksu Latvijas Bankai.

Šie apstākļi secīgi nozīmē, ka turpmāk pieteicēja vairs nebija tiesīga darboties kā kredītiestāde, proti, tā neveica kredītiestādei raksturīgo komercdarbību. Pieteicēja tobrīd jau bija likvidācijas procesā un veica likvidācijai nepieciešamās darbības.

Pieteicēja pēc 2018.gada 11.jūlija vairs neglabāja klientu naudas noguldījumus kā kredītiestāde. Pieteicējai līdzīgi kā jebkuram komersantam bezskaidras naudas līdzekļi bija jāglabā citā kredītiestādē (faktiski tie tika glabāti Latvijas Bankā).

Attiecīgā situācija būtiski atšķiras no situācijas, kad aresta izpildi tiek uzdots veikt kredītiestādei. Ja pieteicēja nevar darboties kā kredītiestāde, tai var rasties izdevumi saistībā ar bezskaidras naudas līdzekļu glabāšanu citā kredītiestādē.

[16] Konkrētajā gadījumā, aresta izpildi uzdodot veikt pieteicējai, procesa virzītājs atsaucies uz Kriminālprocesa likuma 361.[1] panta pirmās daļas 4.punktu.

Taču kredītiestādes licences anulēšana un pieteicējas izslēgšana no sistēmas TARGET-2-Latvija nozīmē, ka tai nevarēja uzlikt attiecīgu pienākumu saskaņā ar minēto tiesību normu, kas paredz, ka aresta izpildi var uzdot veikt, nosūtot lēmuma izrakstu kredītiestādei, kurā glabājas arestētie naudas līdzekļi, lai ar tiem tiktu pārtrauktas izdevumu operācijas. Kredītiestāde, kurā glabājās arestētie naudas līdzekļi, bija Latvijas Banka.

Minētais apstāklis procesa virzītājam nevarēja nebūt zināms, jo lēmumā (sk. 2020.gada 18.augusta lēmumu) ietverta norāde uz to, ka arestētā manta ir bankas klientam piederošie naudas līdzekļi, kas izriet no kreditora prasījuma. Tādējādi arests tika uzlikts kreditora prasījumam.

[17] Vispārīgi ir pareizs atbildētājas arguments, ka pieteicējas pienākuma glabāt naudas līdzekļus citā kredītiestādē cēlonis ir tās likvidācijas process, proti, tikai tādēļ, ka pieteicēja zaudēja kredītiestādes licenci, tai radās objektīva nepieciešamība glabāt bezskaidras naudas līdzekļus Latvijas Bankā.

Vienlaicīgi tas pats par sevi neizslēdz, ka noteiktos apstākļos glabāšanas izdevumu segšanas pienākums saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 367.panta pirmās daļas 8.punktu ir jāveic valstij. Būtiski ir novērtēt to, kādā veidā darbības ar šiem līdzekļiem ietekmē tieši kriminālprocesa virzītāja pieņemto lēmumu izpilde.

Ar lēmumu par aresta uzlikšanu mantai šī manta vienlaicīgi tiek identificēta kā, iespējams, noziedzīgi iegūta manta. Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 358.panta pirmo daļu noziedzīgi iegūtu mantu ar tiesas lēmumu ir jākonfiscē valsts labā, bet iegūtos finanšu līdzekļus jāieskaita valsts budžetā.

Senāta judikatūrā ir norādīts, ka, ievērojot cilvēktiesību dokumentos nostiprinātās vērtības, valstij ir pienākums aizsargāt cilvēkus no noziedzīgām darbībām. Tas savukārt ir saistīts ar valsts tiesībām likumā noteikt negodīgi, vēl jo vairāk – noziedzīgi iegūta īpašuma atsavināšanu tiesas ceļā. Tātad valstij, risinot krimināltiesiskās attiecības, viens no uzdevumiem un arī viena no tiesībām ir izņemt no apgrozības noziedzīgi iegūto mantu. Situācijā, kad noziedzīgi iegūta manta nav jāatdod īpašniekam vai likumīgajam valdītājam, šī manta ir konfiscējama valsts labā. Konfiscētā noziedzīgi iegūtā manta (tai skaitā finanšu līdzekļi, kas ir noziedzīgi iegūti vai iegūti, realizējot konfiscēto noziedzīgi iegūto mantu) ir izmantojama sabiedrības interesēs tās vajadzībām. Citiem vārdiem, noziedzīgi iegūta manta ir izņemama no civiltiesiskās apgrozības. Nav pieļaujama situācija, kad par noziedzīgi iegūtu mantu atzītie naudas līdzekļi tiktu izmantoti citiem mērķiem, izņemot mantas konfiskācijas izpildes izdevumu, kas tiek noteikti atbilstoši Civilprocesa likuma noteikumiem par sprieduma izpildes izdevumiem, segšanai. Piemērojot Kredītiestāžu likuma 191.-195.pantā noteikto kredītiestādes kreditoru prasījumu apmierināšanas kārtību likvidējamās kredītiestādes maksātnespējas procesā, par noziedzīgi iegūtajiem atzītie naudas līdzekļi, kas atrodas citās bankās, netiek izslēgti no civiltiesiskās apgrozības, bet faktiski tiek iekļauti maksātnespējīgās kredītiestādes kopējā mantā un atgriezti civiltiesiskajā apgrozībā. Piemēram, noziedzīgi iegūtie naudas līdzekļi tiek izmantoti prioritārākas kārtas kreditoru prasījumu apmierināšanai vai maksātnespējas procesa izdevumu segšanai. Šāda situācija neatbilst noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācijas būtībai un nav pieļaujama (sk. *Senāta Civillietu departamenta 2020.gada 17.septembra lēmuma lietā Nr.SPC-27/2020, ECLI:LV:AT:2020:0917.C30768819.4.L, 12.1.punktu*).

Apstāklis, ka noziedzīgi iegūti līdzekļi ir izslēdzami no civiltiesiskās apgrozības, faktiski nozīmē, ka tiem ir jāpiemēro īpašs uzskaites un glabāšanas režīms. Šie līdzekļi ir jāpārskaita uz Valsts kasi, lai izslēgtu līdzekļu turpmāku izmantošanu likvidācijas procesā.

Lai arī minētajā Senāta lēmumā tiek aplūkota situācija, kurā jau ir stājies spēkā tiesas nolēmums par līdzekļu konfiskāciju, apgabaltiesas ieskatā attiecīgās atziņas ir attiecināmas arī uz pirmstiesas procesu, proti, ja kriminālprocesa virzītājs arestē naudas līdzekļus kā iespējami noziedzīgi iegūtus līdzekļus, tie turpmāk ir izslēdzami no kredītiestādes likvidācijas procesa. Pretējā gadījumā nāktos secināt, ka, pieļaujot līdzekļu izmantošanu likvidācijas procesā, netiks sasniegti kriminālprocesā definētie mērķi. Būtiski ir tas, ka Senāts principā ir atzinis par nepieļaujamu šādu naudas līdzekļu civiltiesisku apgrozību.

Jānorāda, ka arestēto naudas līdzekļu izslēgšana no likvidācijas procesa ir nozīmīgu priekšrocību piešķiršana tieši kriminālprocesa virzītājam likvidācijas procesa ietvaros, jo šādā gadījumā noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskāciju nevar ietekmēt likvidācijas procesa lēmumi saistībā ar naudas līdzekļu sadali starp kreditoriem. Tieši šī iemesla dēļ šo līdzekļu nodalīšana no likvidācijas procesa ir objektīvi nepieciešama un šādā veidā arī izpildāma. Turklāt šādā situācijā objektīvi pat ir nepieciešams šos līdzekļus arī pārskaitīt uz Valsts kasi, lai kontrole par šo līdzekļu saglabāšanu būtu pilnīga.

[18] Kriminālprocesa ietvaros pieņemtā lēmuma par naudas līdzekļu arestu izpilde atbilstoši tiesību normām objektīvi pieprasa, lai šie naudas līdzekļi tiktu vērtēti kā līdzekļi, kas ir nodalāmi no likvidācijas procesa. Līdz ar to pieteicējai faktiski nav nekādu tiesību saistībā ar šo līdzekļu izmantošanu, bet tai ir vienīgi kriminālprocesā uzlikts pienākums tos glabāt. Līdz ar to tieši kriminālprocesa ietvaros uzdotā pienākuma izpilde arī nosaka rīcību ar šiem līdzekļiem un vienlaicīgi arī izdevumu segšanu.

Nevar atstāt bez ievērības, ka mantas, kam uzlikts arests, glabāšanas ilgums ir atkarīgs tikai un vienīgi no kriminālprocesa ilguma. Tāpat arī vietu, kurā ir jāglabā arestētie naudas līdzekļi, nosaka tieši kriminālprocesa virzītājs, proti, tieši šīs personas kompetencē ir lemt par to, vai naudas līdzekļi nav pārskaitāmi uz citu bankas kontu.

Šie apstākļi norāda, ka vienīgā persona, kura var rīkoties ar šiem līdzekļiem, ir procesa virzītājs, savukārt pieteicējai ir vienīgi pienākums izpildīt procesa virzītāja rīkojumus. Tādējādi kriminālprocesa ietvaros pieņemtais procesa virzītāja lēmums par kreditora prasījuma arestu ir tas, kas nosaka līdzekļu turpmāku glabāšanu (vietu un ilgumu) un faktiski arī nosaka to, vai šo lēmumu rezultātā valstij būs izdevumi saistībā ar arestētās mantas glabāšanu.

Apgabaltiesa kritiski vērtē tādu tiesību normu interpretāciju, kas ļautu secināt, ka visas tiesības rīkoties ar līdzekļiem pieder kriminālprocesa virzītājam, bet izdevumus visos gadījumos ir jāuzņemas personai, kurai ir tikai pienākums izpildīt kriminālprocesa virzītāja lēmumus, bet kurai nav nekādu tiesību izmantot šos līdzekļus savās interesēs. Neraugoties uz to, kādā veidā procesa dalībnieks mēģina šādu viedokli pamatot, var saskatīt, ka tas nav līdzsvarots, proti, tas nav taisnīgs tiesību un atbildības sadalījums starp procesā iesaistītajiem dalībniekiem.

[19] Apgabaltiesa ņem vērā, ka Kriminālprocesa likuma normas satur regulējumu, kas piešķir tiesības lemt par naudas līdzekļu ieskaitīšanu Valsts kasē.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 365.panta trešo daļu, ja tiek uzlikts arests lietām, kuru apgrozība aizliegta ar likumu, kā arī naudai, to glabāšanas vietu un kārtību nosaka Ministru kabinets. Ministru kabineta 2011.gada 27.decembra noteikumu Nr.1025 „Noteikumi par rīcību ar lietiskajiem pierādījumiem un izņemto mantu" 62.punkts paredz, ka naudu, ja tai uzlikts arests un to nevar glabāt tās sākotnējā atrašanās vietā, glabā atbilstoši šo noteikumu II nodaļai. Saskaņā ar noteikumu Nr.1025 II nodaļas 7.2.apakšpunktu naudu, kura nav jāglabā konkrētajās naudas zīmēs, ieskaita un glabā Ģenerālprokuratūras vai attiecīgās izmeklēšanas iestādes deponēto līdzekļu kontā Valsts kasē.

Primāri Kriminālprocesa likuma 365.panta trešā daļa un noteikumu Nr.1025 62.punkts ir attiecināmi uz skaidras naudas līdzekļu glabāšanu. Tomēr tas, ka tiesību norma atļauj skaidru naudu pārveidot par bezskaidru naudu un glabāt Valsts kasē, ļauj secināt arī to, ka vēl jo vairāk šāda norma pieļauj, ka komersanta turējumā esošos bezskaidras naudas līdzekļus, ja ir paredzēta šo līdzekļu konfiskācija valsts labā, var pārskaitīt uz Ģenerālprokuratūras vai attiecīgās izmeklēšanas iestādes deponēto līdzekļu kontu Valsts kasē. Apgabaltiesa arī vērš uzmanību, ka naudas līdzekļu pārskaitīšana uz procesa virzītāja kontu Valsts kasē ir ātri un vienkārši izpildāma darbība, kas turklāt izslēdz jebkādu šīs naudas turpmāku civiltiesisko apgrozību.

[20] Apgabaltiesa uzskata, ka jau tajā brīdī, kad tika pieņemts lēmums par aresta uzlikšanu mantai, pieteicējai uzlikto pienākumu pamatojot ar tiesību normu, kas attiecināma uz kredītiestādēm, vienlaikus zinot, ka pieteicēja vairs nav tiesīga darboties kā kredītiestāde un visi tās naudas līdzekļi jau ilgstoši glabājas Latvijas Bankā, savukārt Eiropas Centrālās bankas Padomes noteiktā noguldījumu iespējas procentu likme ir negatīva (laika periodā no 2016.gada 16.marta līdz pat 2022.gada 27.jūlijam), procesa virzītājam bija jāapzinās, ka lēmuma izpilde pieteicējai var radīt izdevumus.

Atbildētāja apelācijas sūdzībā neapšauba arī pirmās instances tiesas konstatējumu, ka pieteicēja citos kriminālprocesos bija vairākkārt informējusi procesa virzītāju, ka tai ir izdevumi saistībā ar kriminālprocesa ietvaros doto uzdevumu izpildi, un lūgusi nodot arestētās mantas glabāšanu citam subjektam.

Apgabaltiesa piekrīt, ka situācija bija pietiekami specifiska (parasti par naudas glabāšanu kredītiestādē nevienai personai nav jāmaksā), kas varēja rezultēties viedokļu atšķirībās par to, kāda veida lēmumi ir jāpieņem kriminālprocesa ietvaros. Vienlaicīgi apgabaltiesa vērš uzmanību, ka pat tad, ja pastāvēja šaubas par to, vai pieteicējas norādītie izdevumi būs jāsedz valstij, procesa virzītājam nebija pamata vilcināties ar lēmuma pieņemšanu. Naudas līdzekļu pārvešana uz procesa virzītāja kontu ir vienkārši realizējama, turklāt šāda darbība acīmredzami izslēgtu turpmākos strīdus par izdevumu esību un segšanu.

[21] Apelācijas sūdzībā atbildētāja uzsver, ka visa pieteicējas manta, t.sk. kriminālprocesā Nr.11903011020 un kriminālprocesā Nr.11816012619 arestētā manta, glabājās tās kontā Latvijas Bankā saskaņā ar Kredītiestāžu likuma 139.^{8} panta regulējumu, līdz ar to atbildētāja uzskata, ka izskatāmajā lietā ir būtiska nozīme attiecīgā tiesiskā regulējuma izstrādes procesam, proti, tam, ka attiecīgās tiesību normas ieviešanu Finanšu ministrija virzīja tieši pēc pieteicējas likvidatoru iniciatīvas.

Minētais apsvērums ir kļūdains.

Kredītiestāžu likuma 139.^{8} pants noteic, ka kredītiestādes likvidators ir tiesīgs turēt likvidējamās kredītiestādes naudas līdzekļus, tai skaitā likvidācijas procesā atgūtos naudas līdzekļus, likvidējamās kredītiestādes *euro* kontā Latvijas Bankā saskaņā ar Latvijas Bankas kontu apkalpošanas nosacījumiem, kas paredzēti kontu apkalpošanas līgumā, kuru likvidējamā kredītiestāde noslēgusi ar Latvijas Banku. Tikai likvidators ir tiesīgs šajā kontā ieskaitīt naudas līdzekļus no likvidējamās kredītiestādes konta dalībvalsts kredītiestādē un pārskaitīt no šā konta naudas līdzekļus uz likvidējamās kredītiestādes kontu dalībvalsts kredītiestādē. Likvidatoram ir tiesības turēt skaidru naudu kasē tādā apjomā, kāds nepieciešams likvidācijas procesa kārtējo izdevumu segšanai.

Lai arī Kredītiestāžu likums ar minēto tiesību normu tika papildināts 2020.gada 17.jūnijā (stājās spēkā 2020.gada 1.jūlijā), tomēr pamats likvidējamai kredītiestādei turēt naudas līdzekļus Latvijas Bankā bija nevis minētā tiesību norma, bet pieteicējas un Latvijas Bankas panāktā vienošanās, kuras noslēgšanas nepieciešamība izrietēja no apstākļa, ka pieteicēja pati vairs nebija tiesīga darboties kā kredītiestāde.

Turklāt apstāklis, ka pieteicēja iniciējusi likuma grozījumus, kas vērsti uz kreditoru interešu aizsardzību kredītiestādes likvidācijas procesā, neietekmē tiesas secinājumus izskatāmajā lietā, kad tiek vērtēta situācija, kad, kriminālprocesa virzītājam uzliekot arestu naudas līdzekļiem, tie faktiski tiek izslēgti no kredītiestādes likvidācijas procesa.

[22] Nav pamatots arī apelācijas sūdzības arguments, ka pirmās instances tiesas sprieduma rezolutīvā daļa neatbilst pieteikuma priekšmetam un ir kļūdaini noteikts subjekts, kuram var tikt uzdots pienākums atlīdzināt zaudējumus.

Prasījuma priekšmets lietā ir par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējai tiktu atlīdzināti procesuālie izdevumi 10 676,22 *euro* un 17 396,55 *euro* apmērā. Atbildētāja šajā lietā ir Latvijas Republika. Savukārt saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 34.panta otro daļu atbildētāja pusē pieaicina iestādi, no kuras pieteicējs prasa attiecīgu rīcību, kas konkrētajā gadījumā ir Valsts policija.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 254.panta pirmo daļu, ja pieteikumu par administratīvā akta izdošanu tiesa atzīst par pamatotu, tā uzdod iestādei izdot attiecīgu administratīvo aktu. Savukārt saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 254.panta otro daļu tiesa spriedumā nosaka administratīvā akta saturu un izdošanas termiņu, ja iestādei vairs nav jāizdara lietderības apsvērumi.

No šīs tiesību normas ir secināms, ka tiesa uzliek pienākumu konkrētai iestādei izdot attiecīgu administratīvo aktu par izdevumu segšanu. Šajā lietā Latvijas Republikas pusē ir pieaicināta Valsts policija. Līdz ar to arī sprieduma rezolutīvajā daļā tiesa uzdod tieši Valsts policijai izdot konkrēta satura administratīvo aktu.

Saskaņā ar Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 24.panta pirmo daļu, ja iestādes lēmums vai tiesas nolēmums ir vērsts pret Latvijas Republiku, tajā noteikto summu izmaksā no valsts pamatbudžeta programmas „Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem" vai no valsts pamatbudžetā attiecīgās iestādes darbībai paredzētajiem līdzekļiem. Savukārt valsts nodevas atmaksa detalizētāk ir regulēta Ministru kabineta 2013.gada 12.februāra noteikumos Nr.86 „Kārtība, kādā administratīvās lietās iemaksā, atmaksā un atlīdzina valsts nodevu un iemaksā un atmaksā drošības naudu". Saskaņā ar šo noteikumu 13.punktu valsts nodevu atlīdzina mēneša laikā pēc pieteicēja iesnieguma saņemšanas iestādē Administratīvā procesa likuma 126.pantā minētajos gadījumos no tās iestādes budžeta līdzekļiem, kura attiecīgajā administratīvajā lietā bijusi pieaicināta atbildētāja pusē. Apgabaltiesa nesaskata, ka pirmās instances tiesas spriedumā nebūtu ievērots iepriekš minētais procesuālais regulējums.

[23] Ievērojot minēto, kā arī pievienojoties pirmās instances tiesas secinātajam, Administratīvā apgabaltiesa pieteicējas pieteikumu atzīst par pamatotu.

[24] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, ja pieteikums pilnībā vai daļēji apmierināts, tiesa piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu.

Tā kā pieteicējas pieteikums ir pilnībā apmierināms, par labu pieteicējai ir piespriežamas tās samaksātās valsts nodevas 60 *euro* apmērā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

Apmierināt likvidējamās akciju sabiedrības /Nosaukums A/ pieteikumu.

Uzlikt par pienākumu Valsts policijai viena mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās atlīdzināt likvidējamajai akciju sabiedrībai /Nosaukums A/ procesuālos izdevumus 10 676,22 *euro* apmērā, kas radušies kriminālprocesā Nr.11903011020, un procesuālos izdevumus 17 396,55 *euro* apmērā, kas radušies kriminālprocesā Nr.11816012619.

Piespriest no Latvijas Republikas par labu likvidējamajai akciju sabiedrībai /Nosaukums A/ tās samaksātās valsts nodevas 60 *euro* apmērā, atlīdzinot tās no Valsts policijas budžeta līdzekļiem.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnesis	Tiesnesis	Tiesnese
M.Birzgalis	V.Poķis	A.Šteinberga